

Ane Halsboe-Jørgensens tale ved uddannelsesmødet i Fagbevægelsens Hovedorganisation

Taler

Ane Halsboe-Jørgensen
Uddannelses- og
forskningsminister

Dato

23. januar 2020

Sted

Hotel Koldingfjord

Stærke uddannelser kræver stærke fællesskaber

Tak for invitationen. Det er sådan, at jeg har 7 måneders jubilæum om et øjeblik. Så længe er det jo ikke, så jeg regner stadig i måneder. Men det føles som længere tid. For jeg har ansvaret for 260.000 studerende. Og dem, jeg har nået at møde, har givet mig godt indspark til de overvejelser, som jeg blandt andet tog med mig ind i ministeriet: om trivsel, faglighed og den måde, vi indretter optagesystemet på.

Erhvervsakademierne og professionshøjskolerne er mit område

På et tidspunkt var jeg i praktik hos en pædagog. Det var i sig selv lidt af en udfordring, for sjældent har jeg kørt så meget på rutsjebane, selvom jeg er mor til en på 4 og en på 2. Da vi kører derfra, får jeg en kommentar på sociale medier, der hedder: ”Skulle du ikke hellere fokusere på det, du rent faktisk er minister for?”. Og det er jo, 1-til-1, et tegn på, hvad der blandt andet har været udfordringen for den ministerstol, som jeg nu sidder i. Nemlig at posten i mange kredse har været set som en minister for universiteterne. Det er jeg også. Men det er jeg absolut ikke kun.

Så når jeg bruger en hel dag i praktik som pædagogstuderende, er det fordi, jeg synes, at Danmarks største uddannelse fortjener mere opmærksomhed. Når jeg besøger erhvervsakademiet her i Kolding og er med til at åbne det store, flotte hus, så er det fordi, jeg mener, at det har en kæmpe stor værdi, at vi har erhvervsakademier, som knytter os tæt sammen med virksomhederne og uddanner unge mennesker i alle dele af vores land.

I skal fortsætte det meget gode arbejde, I gør med at bygge de uddannelser op. Med at knytte dem tæt sammen til det erhvervsliv, der er derude, og den offentlige sektor, de skal bidrage til. Og så skal vi i fællesskab investere i dem.

Uddannelse er en investering

Vi har, som Nanna siger, vendt skuden. Pr. 1. januar annullerede vi mere end 1 mia. kroners besparelser på uddannelser. Mere end 1 mia. kroner var der blevet trukket ud af vores uddannelser, hvis ikke vi havde lavet om på det. Det siger sig selv, at når man gør det år efter år i en periode, så begynder det at kunne mærkes. Mærkes på, at unge mennesker siger, at de har for lidt kontakt til de voksne. At der er for få undervisere til stede. At de i meget højere grad får stukket en karakter i hånden mere end en uddybende bemærkning om, hvad de har gjort godt, og hvad de kan arbejde med.

Der er for få timer i skemaet mange steder. For mange af vores studerende føles det lidt som om, at det ikke rigtig bliver taget alvorligt. At 10-12 timer på skemaet om ugen er et signal om, at man ikke behøver gøre sig så umage igen.

Det sætter sig. Det sætter sig i stemningen, og det sætter sig i tilgangen til uddannelserne. Så selvom de træder fuldt engagerede ind ad døren den første skoledag, så er det vores forbandede opgave at sikre, at det engagement og den gejst og den vilje til at lære, den bevarer vi helt oppe under taget. Og det kræver en indsats. Det kræver undervisere, der er dygtige og engagerede. Det ved jeg, at vi har mange steder. Men vi skal blive ved med at insistere på det. Det kræver politisk vilje til at se uddannelser som en investering.

Jeg har ikke haft penge til at fylde det der hul på mange milliarder, der er trukket ud af uddannelse. Men det, jeg har fundet, er blevet sendt til blandt andet pædagoguddannelsen. Til et løft over de næste fire år. Det er blevet sendt til at bygge bedre bro over til praksis for vores sygeplejerskestuderende. Det er de to grupper, som vi også politisk kommer til at efterspørge rigtig mange af lige om lidt. Hvis man vil det som regering, så bliver man også nødt til at kigge ind i værdikæden og sige: Hvor skal de overhovedet komme fra? Ansvaret ligger også i det her lokale og hos mig på mit område.

Anseelsen skal tilbage til velfærdsuddannelserne

Så jeg synes, at vi i fællesskab skal have en vision om at sige til de unge mennesker: Vi vil jeres uddannelser. Også selvom den ikke er på top 10, når man åbner avisen hen over sommeren og kan se de nye optag.

Jeg ser efterhånden, at den liste har sat sig i vores unge mennesker som en liste over de bedste, vigtigste og fineste uddannelser i vores land. En liste over hvor den højeste prestige er, og hvad man skal være, hvis man virkelig vil være noget ved musikken. Der hersker en ide om, at hvis man har et snit, der ligger deroppe omkring, så skal man da bruge det til noget. Og det er grunden til, at jeg siger, at jeg vil gøre noget ved optagesystemet. Tænk at vi har bygget et system op, der i sig selv fordrejer unges uddannelsesvalg.

Jeg har gjort det til en fast rutine, når jeg er rundt, at spørge de studerende: Hvad synes jeres kammerater egentlig om, at I læser her? Og det veksler lidt. På erhvervsakademiet i Kolding var der masser, der sagde, at det kunne deres venner godt forstå. Men der var også for mange af dem, der sagde, at folk rystede lidt på hovedet. Det samme hører jeg hos lærerstuderende, hvor et stigende antal siger: ”Det forstår mine kammerater egentlig ikke rigtigt”.

Rigtig slemt bliver det på Danmarks allerstørste uddannelse, nemlig pædagoguddannelsen. Her siger de: ”Det gør jeg, fordi jeg selv brænder for det. Men det er ikke noget, som mine kammerater anerkender som noget som helst”. Det, synes jeg, er vildt farligt. Jeg har en politisk opgave. Vi har en politisk opgave, også på tværs af de politiske skel. Men vi har også en samfundsopgave. Og noget af det handler om at dreje på vores optagesystem, så vi får nogle andre mekanismer i spil.

Er hurtigst bedst?

Der er også en anden ting, som jeg har gjort til en helt fast ting at spørge om, når jeg er rundt. Og det er det helt simple spørgsmål: ”Hvordan har I det?”. Så bliver der altid ret stille. Folk kigger lidt på hinanden og siger: ”Hvorfor spørger ministeren, hvordan jeg har det?”. I langt de fleste tilfælde kommer der gang i snakken. Nogle steder ved, at der én modig elev, som rækker hånden op og siger: ”Faktisk ikke så godt”. Nogle steder ender det med, at der er folk, der sidder og græder. Og andre steder ender det med en diskussion om, hvad der egentlig er på spil, og hvorfor det er, at de hver især sidder og tænker: ”Jeg er ikke den, jeg

burde være. Jeg ved ikke, om jeg er god nok”.

Det hænger igen sammen med den debat, de får for lidt af. Men det hænger også sammen med en ting i tiden, som både bunder i nogle politiske beslutninger om, at hurtigst er bedst, og den lige vej altid er bedst, og ”Kom nu, kom nu, kom nu, vi skal bruge dig lige om lidt!”. Men det hænger også sammen med, at vi har fået et digitalt indtog og sociale medier, der gør, at de aldrig har et frikvarter, hvor de ikke skal præstere. Hvor de ikke skal være på.

Jeg talte med en gymnasieelev i Brønderslev, der sagde: ”Jamen, vi vil jo bare gerne være gode til det hele. Både til sport, have rigtige venner, være med til weekendens fest og få de højeste karakterer”. Det er det hele, de skal være perfekte til. Det er jo klart, at det er der jo ikke nogen, der kan. Og jeg har virkelig, virkelig tænkt over, hvornår det her egentlig kom? Jeg kan ikke genkende det fra min egen uddannelsestid. Jeg kan ikke genkende det fra mine skoleår i Fjerritslev. Jeg kan ikke genkende det fra, da jeg tog min uddannelse. Jeg blev interviewet af en studenterjournalist i går. Han kom fra samme sted, som hvor jeg selv læste, og han spurgte: ”Når du sidder i det her lokale, kan du så genkende det pres?”. Det kan jeg overhovedet ikke.

Det kan godt være, jeg har været så heldig, at de studiekammerater, jeg havde omkring mig, passede bedre på hinanden, og at vi hjalp hinanden igennem. At det var det, der var i fokus. En følelse af, at det nok skal gå. Men jeg tror, det er mere end det. Jeg tror simpelthen også, det handler om, at der er nogle ægte fællesskaber, der er eroderet. At der er flere facader oppe og flere filtre over det, man lægger ud.

Vi kan se, at hver femte af dem oplever alvorlige stresssymptomer i deres hverdag, og hver tiende af dem er ensom. For første gang nogensinde har vi en ungdomsgeneration, der er mere ensomme end vores ældre. Så når vores dronning i nytårstalen modigt tager det her med at være ensom op. Sidder og taler om at have mistet sin ægtefælle. Så er det en ensomhed, som er hård og barsk, men som alligevel har en eller anden naturens gang over sig. At man bliver ældre, og at man mister. At det er barskt og hårdt. Men når jeg ser på de tal, der tilgår den 19-årige, der har hele livet foran sig. Som har alle muligheder åbne. At hun skulle være mere ensom end den, der lige har mistet sin ægtefælle i slutningen af livet. Det, synes jeg, er så alarmerende, at vi bliver nødt til at reagere på det.

Dybdelæringen er udfordret

Samtidig viser den ene undersøgelse efter den anden, at når man ikke har det godt, så lærer man heller ikke. Vi har i stigende grad en gruppe af unge, som jager 10- og 12-taller. Igen fordi vores optagelsessystem ser ud, som det gør. Problemet er bare det, som underviserne siger til mig, når jeg sidder ude på nogle af de videregående uddannelser: Med de studerende, der har fået de allerbedste karakterer, så skal underviserne faktisk bruge ret lang tid på at aflære dem, hvordan de lærer, fordi de har karakteroptimeret. Det burde jo være de studerende, hvor man tænkte: Fedt! Det er dem, vi gerne vil have ind i folden. Det er de aller, aller bedste. Cremen af Danmarks ungdom. Men de har simpelthen udviklet nogle strategier på deres ungdomsuddannelse, der gør, at de ikke dybdelærer, at de ikke reflekterer, at de ikke udfordrer.

Så alt det, som Danmark traditionelt har været førende på. Alt det, som vi altid har gået og sagt til os selv: Det kan kineserne i hvert fald ikke. Unge mennesker, der rent faktisk siger en imod. Det er udfordret. Og de to parametre: at hvis man ikke trives, så lærer man ikke nær så godt. Og at et pres for at præstere i hver eneste afkrog og en følelse af, at man skal have topkarakter hver eneste gang, udfordrer dybdelæringen. De to ting gør i sig selv, at jeg mener, at vi i voksgenerationen i det her land burde tage det meget mere seriøst, end vi gør.

Trivsel er et fælles anliggende

Jeg oplever stadigvæk folk, der siger: ”Skulle de ikke bare tage sig sammen?”. Det kan også godt være, at der er mange af dem, der skulle det. Men vi skal stoppe med at se på det her individuelt. Der er alt for meget i det her samfund, der er blevet individualiseret de senere år, inklusiv det her. Det med bare at konstatere at unge mennesker har alle muligheder og aldrig har haft det bedre – skulle de ikke bare tage sig sammen? Vi mister simpelthen meget af det, vi traditionelt har været gode til i det her land, hvis vi ikke ser strukturelt på det her.

Og så bliver jeg altid spurgt: ”Jamen betyder det så bare, at vi ikke skal stille nogen krav til vores unge mennesker? At vi bare skal pakke dem ind i vat og curle dem lidt gennem ungdomsårene?”. Nej. Det skal vi ikke. Nogle steder tværtimod. Særligt på professionsuddannelserne og erhvervsakademiuddannelserne har jeg en fornemmelse af, at vi nogle steder skal

stille endnu højere krav. Have endnu flere timer. Være endnu mere ambitiøse på vores unge menneskers vegne. Være endnu mere til stede. Men gøre det på en måde, så de kan navigere i det. Og det kræver tilstedeværelse og krav. Klare krav, så vi ikke længere har det allerstørste bekymringspunkt hos Studenterrådgivningen, som er unge mennesker, der stiller sig op og siger: ”Jeg er ikke den, jeg burde være”. Hvor kommer det der ”burde” fra?

Samtidig hører vi et stigende antal unge mennesker sige, at de ikke er klar til at komme ud og få deres første job. Jeg tror, at rigtig mange er klar til at komme ud i deres første job og er dygtige unge mennesker, der har gjort sig umage. Men de tvivler på det. Og der kommer feedbacken ind igen. Så der er rigtig, rigtig meget, vi kan gøre bedre, hvis vi tænker nogle af de her ting anderledes. Der er også rigtig meget, som vi bliver nødt til at have in mente – også politisk – at det er dét her, det spiller ind i.

Derfor skal uddannelsesloftet væk

Det er derfor, uddannelsesloftet skal væk. Da vi sad og skulle tage politisk stilling til det, kan det da godt være, at vi tænkte: Det er godt nok få mennesker, det rammer. Måske betyder det ikke så meget. Hvem tager en hel videregående uddannelse for derefter at tænke: ”Jeg tager lige en mere”?

Men hvad har det betydet? Dels at dem, der orkede at tage en ekstra, videregående uddannelse fik lukket døren. Og dels at en meget, meget stor del forstod det sådan, at de ikke måtte vælge forkert og ikke måtte begå fejl. Hvis der er noget, jeg ikke har lyst til, så er det at bidrage til den følelse.

Så ja. Vi skal gøre os umage. Vi skal være bevidste om det her, når vi træffer vores politiske beslutninger. Alle jer, der sidder med uddannelse mellem hænderne til daglig skal være obs på at understøtte de fællesskaber, der er. Være sikker på at give ordentlig feedback. Og skabe nogle rammer hvor de unge mennesker også kan være noget for hinanden. Og så skal vi også huske på, at der er rigtig, rigtig meget, vi er gode til i det her land. Inklusiv uddannelse! At vi får rigtig mange igennem. At de bliver dygtige. At vi stadigvæk er der, hvor vi er innovative, og vi har unge mennesker, der tænker selv. Som udfordrer, opfinder og er dedikerede.

De 20 procent vi ikke får med

Men et punkt, jeg synes, vi taler for lidt om – det er de 20 procent, vi stadig ikke får med. Jeg bliver nogle gange spurgt: ”Hvis vi siger, at vi gerne vil have 1000 flere sygeplejersker, så står dem ovre ved STEM-uddannelserne og siger, at de også vil have flere ingeniører. Og hvor vil du overhovedet hente dem fra?”. Og der skal vi huske, at hver femte stadig ikke får en kompetencegivende uddannelse i det her land. Ikke kun i de ældre generationer, men hver femte i vores ungdomsårgange.

Der er masser af dygtige og dejlige unge mennesker derude at tage af. Det er vores samfundsopgave at give dem en uddannelse. Det tror jeg, vi kan gøre endnu bedre end i dag. Især hvis vi bygger et system op, hvor vi uddanner os hele livet. Hvor der er mulighed for videreuddannelse. Det er noget af det, som jeg i særlig grad har oplevet, når jeg kommer rundt på erhvervsakademierne. Det er der meget stort fokus på, så stor ros for det. Stor ros for den tætte tilknytning til virksomhederne, men også stor ros for faktisk at have fokus på livslang læring. Det er den eneste vej frem.

Vi stopper ikke med at være ambitiøse

Så alle udfordringerne til trods. Så rank ryggen over, at I sidder med nogle virkelig vigtige uddannelser mellem hænderne. I får rigtig mange unge til at søge ind på dem. I får rigtig mange unge igennem. Og de gør det godt derude.

Lad os bare i fællesskab give håndslag på, at vi ikke stopper med at være ambitiøse, men til gengæld insisterer på at se det som en investering i vores fremtid. Og gøre det endnu bedre i årene, der kommer.

Tak for ordet.

Kilde

www.ufm.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Fagbevægelsen, Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ane-halsboe-jorgensens-tale-ved-uddannelsesmodet-i-fagbevaegelsens->

hovedorganisation